

Desobediència civil

written by Narcís Oliveres | 13 de febrer de 2017

Qualsevol persona que viola una llei perquè la seva consciència la troba injusta, i accepta voluntàriament presó per tal d'augmentar la consciència social contra aquesta injustícia mostra, de fet, el més gran respecte a la llei.

Martin Luther King

Mentre una llei compleix la seva funció al servei de la justícia mereix ser obeïda. Quant aquesta mateixa engendra injustícies mereix la desobediència, puix que l'obediència a la llei no elimina de la seva responsabilitat el ciutadà. Qui se sotmet a una llei injusta té una part de responsabilitat d'aquesta injustícia. Allò que fa la injustícia, no és tant la llei injusta, sinó obeir-la. En conseqüència, per lluitar contra la injustícia pot ser necessari desobeir la llei.

Molts estats, com ara l'espanyol, que s'autoanomenen democràtics pretenen que els ciutadans, pel sol fet de tenir la possibilitat de votar amb tota llibertat s'han de sotmetre a totes les lleis de la majoria que ells mateixos defineixen i estructuren. Això seria declinar les pròpies responsabilitats. Qui refusa obeir no refusa ser solidari, refusa ser còmplice. No és la llei la que ha de dictar allò que és just, sinó que allò just és allò que ha de dictar la llei.

La història ens mostra que la democràcia ha estat molt més amenaçada per l'obediència cega dels ciutadans que no pas per la seva desobediència. L'obediència és la força dels règims totalitaris i la desobediència és el fonament de la resistència a aquests règims. La democràcia requereix ciutadans responsables, no pas disciplinats. La desobediència civil és una de les garanties de la democràcia. Perquè la seva legitimitat pugui aparèixer clarament als ulls de l'opinió

pública és essencial que sigui no violenta. I tampoc no n'hi ha prou que sigui justificada, ha de ser eficaç. No es pot reduir a una protesta, o suma de protestes individuals, ha de ser una acció col·lectiva i organitzada amb l'objecte d'exercir sobre els poders públics una pressió que els obligui a respectar la justícia.

Evidentment, l'estat preveu sancions als ciutadans que no acaten les seves prescripcions i per tant tota acció d'incompliment té el risc de xocar amb la repressió de l'estat, però en la mesura que la llei desobeïda és injusta les sancions ho seran igualment. Atès que els criteris segueixen essent d'ordre polític i estratègic, convindrà adoptar l'actitud que doni a l'acció l'eficàcia més gran. L'essencial és conservar la iniciativa. Allò que dóna a una acció de desobediència civil tota la seva força és la quantitat de ciutadans que s'hi comprometen. És el mitjà millor de cridar, d'una banda, l'atenció a les institucions i l'opinió pública internacionals i, de l'altra, pressionar l'estat espanyol i obligar-lo a prendre consciència de les reivindicacions de l'independentisme català.

Ningú no pot dir que els més de quaranta mil ciutadans que el dilluns passat, dia 6 de febrer, van donar suport a l'expresident Mas, a l'exvicepresidenta Ortega i a l'exconsellera Rigau constituïen una simple suma de protestes individuals. Va quedar tan clar que el propi Ministre de Justícia del govern de l'estat, el senyor Rafael Català, ho va considerar un "numerito", en singular. Ho va fer amb l'arrogant i desdenyosa ironia habitual, però sabia que el numeret era una acció de desobediència civil. El Delegado del Gobierno a Catalunya, l'inefable Enric Millo, referint-se als més de quaranta mil ciutadans esmentats va dir que defensaven la desobediència, no pas la democràcia.

La democràcia és el poder del poble. Quin poder i quin poble? El poder del poble no és només el d'escollir els governants i representants, és també el de trencar amb les jerarquies

instituídes, especialment les foranes i imposades. Albert Ogien i Sandra Laugier, a l'assaig *Per què desobeir en democràcia?*, ho analitzen des d'una perspectiva de desobediència civil i en donen una justificació moral i política afirmant que la desobediència civil no és una amenaça per a la democràcia sinó que constitueix la seva vitalitat. La desobediència civil és una forma d'acció que consisteix a refusar de manera no violenta, col·lectiva i pública complir una obligació legal o reglamentària perquè viola un "principi superior». Albert Camus, premi Nobel de literatura de 1957, publica l'any 1951, *L'Homme revolté*. És un assaig en què Camus pregunta què és un home revoltat i la resposta és: "Un home que diu que no. Però que si bé rebutja, no renuncia: és un home que diu que sí d'ençà del seu primer moviment".

Aparentment, segueix dient, existeix un límit a la revolta malgrat el qual la revolta és un dret. La revolta neix de l'esgotament de la paciència. Se situa en l'actuar. La revolta més negativa, i posa l'exemple de l'esclau que sobtadament es rebel·la contra una ordre del seu amo, conté per força un element positiu: si refuso acomplir aquell acte al qual hom em pretén obligar, és que en mi resideix una voluntat més o menys confusa d'allò que és el contrari, és perquè en l'home hi ha alguna cosa en què pot identificar-se, encara que només sigui per un temps. En conseqüència, conclou: "Em revolto, aleshores sóc".

Desobeir una llei o una norma no és un acte anodí, insignificant. No s'ha de confondre amb delinquir, que és també un acte de desobediència. La frontera entre desobediència i delinqüència és difícil de precisar. La desobediència serveix per a finalitats diverses, també és una manera de revoltar-se contra una visió estàtica d'una organització humana. Com la de l'estat espanyol.